

-constitutional-i-valorile-democratice

2. Florczak-Wątor, M. (Ed.). (2022). Constitutional Law and Precedent: International Perspectives on Case-Based Reasoning (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003264262>

3. Norbert Tribl. Foreign case law in decisions of the Constitutional Court of Hungary. Alkotmánybírósági Szemle. Special issue, 2022. P.38-44.

4. Pencho Penev. Problems of the regulation of Bulgarian constitutional justice: A summary view. Constitutional Court Republic of Bulgaria - Constitutional studies. Volume I. P.63-85.

5. Vesna Bozic Stajnpihler. References to foreign case law in decisions of the Constitutional Court of the Republic of Slovenia. Alkotmánybírósági Szemle. Special issue, 2022. P.25-37.

Антон Ряполов,
аспірант кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА» ТА «БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЇ» У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

Забезпечення безпеки для України сьогодні є надзвичайно актуальною, зважаючи на початок повномасштабної війни, і потребує чіткого та якісного нормативно-правового та організаційного врегулювання усіх складових елементів. Ситуація ускладнена довготривалим та перманентним застосуванням методів інформаційного впливу з боку Російської Федерації. Проте ведення інформаційної війни – проблема не лише нашої держави, оскільки такі конфлікти можуть використовуватись владою окремих країн як засіб для втручання та дестабілізації внутрішньополітичної ситуації інших держав для досягнення власних цілей. Існують також інші внутрішні та зовнішні інформаційні загрози, які зумовлюють необхідність теоретичного осмислення та з'ясування взаємозв'язку понять «інформаційна безпека» та «захист інформації». Ці терміни використовувалися протягом тривалого періоду часу, і деякі з них були визначені в міжнародному та внутрішньому законодавстві. Однак огляд науково-правових джерел свідчить про те, що єдиної думки щодо тлумачення термінів у сфері інформаційної безпеки немає, а їх визначення на законодавчому рівні потребує чіткості та ретельного узгодження.

Поняття «інформаційна безпека» та «безпека інформації» є багатомірними категоріями, які досліджують вчені різних наукових галузей. У межах правової науки ці дефініції відображені у роботах вчених з теорії та історії права, а також конституційного права. Як окремі правові

категорії ці поняття були досліджені у роботах таких фахівців, як Б. Авер'янов, І. Арістова, О. Бандурка, А. Берлач, В. Брижко, В. Гавловський, В. Гевко, В. Глушков, Р. Калюжний, Б. Кормич, В. Ліпкан, О. Логінов, О. Олійник, В. Погорілко, О. Сороківська, Т. Субіна, В. Цимбалюк, Т. Чернадчук, М. Швець, О. Шепета та інші. Водночас варто наголосити, що в сучасному науковому просторі немає єдиного підходу до визначення цих та деяких інших категорій.

Відповідно до ст. 17 Конституції України захист інформаційної безпеки, нарівні із захистом суверенітету та територіальної цілісності України, є найважливішою функцією держави та справою всього Українського народу [1; 7]. Це положення знайшло відображення й у поточному законодавстві. Так, у Законі України «Про національну безпеку України» серед напрямів державної національної безпекової політики пріоритетними визначено забезпечення державної та *інформаційної безпеки*, а також територіальної цілісності, що є складником національної і державної безпеки України [10]. Відповідно інформаційна безпека, безперечно, є однією з найважливіших складових національної безпеки України.

У науковому співтоваристві категорія інформаційної безпеки є предметом дослідження багатьох вчених. Однією з фундаментальних робіт у вітчизняній юридичній науці можна вважати дисертаційне дослідження Ю. Максименка [6], в якому визначені теоретичні та правові основи забезпечення інформаційної безпеки України і здійснений системний огляд українських та закордонних науково-практичних джерел щодо наукової розробки теми.

Б. Кормич визначає, що забезпечення інформаційної безпеки має здійснюватися шляхом проведення виваженої і збалансованої політики держави в інформаційній сфері, яка має три основні вектори: захист інформаційних прав та свобод людини; захист державної безпеки в інформаційній сфері; захист національного інформаційного ринку, економічних інтересів держави в інформаційній сфері, національних виробників інформаційної продукції [2, с. 146]. Таким чином, інформаційна безпека у загальному контексті діяльності механізму держави розкривається як своєрідний бар'єр для деструктивного впливу на інформаційне середовище.

На думку В. Ліпкана, під поняттям інформаційної безпеки варто розуміти захищеність інформації від незаконного ознайомлення, перетворення і знищення, а також захищеність інформаційних ресурсів від впливів, спрямованих на порушення їх працездатності [5]. Тобто поняття дещо звужено лише до технічного аспекту.

Загалом поняття інформаційної безпеки багатозначне та включає декілька аспектів. Перший – це рівень безпеки інформаційного середовища суспільства, який гарантує його побудову, використання та розвиток на благо громадян, організацій і держави. Інформаційне середовище відноситься до сфери діяльності суб'єктів, пов'язаної з виробництвом, обробкою та

споживанням інформації. Другий аспект – це захист інформаційних потреб особи, суспільства, держави, що забезпечує їх виживання та прогрес попри внутрішні та зовнішні інформаційні загрози. Ступінь усвідомленості визначає точність сприйняття суб'єктами навколишнього і, отже, обґрунтованість їх вибору і дій.

У наукових джерелах поняття інформаційної безпеки та безпеки інформації ототожнюють, або в одне і те саме поняття в різних джерелах, в тому числі у правових, вкладається різний зміст [3, с. 153]. Таким чином порушується фундаментальні принципи в галузі теорії систем і створює перешкоди для прогресу практичних і теоретичних досліджень у цій галузі.

Поняття «інформаційна безпека» міститься у багатьох нормативно-правових актах, проте офіційного законодавчого визначення цієї категорії немає. Проте у Законі України «Про інформацію» визначено термін «захист інформації», який визначається як сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, які спрямовані на підтримання цілісності та збереження інформації, а також регулюють доступ до неї [9]. Ці заходи спрямовані на те, щоб забезпечити збереження інформації, її цілісність і належне регулювання процесу доступу до неї. Охороні підлягає будь-яка задокументована інформація, дані або автоматизовані системні програми, які потенційно можуть незаконним шляхом завдати шкоди власнику, користувачу чи учаснику інформаційної діяльності [4, с. 83; 8]. Відповідно об'єктом захисту інформації є інформація, а суб'єктами – дії з інформацією на всіх стадіях її існування. Цілком логічним є захист людини, суспільства від негативного впливу інформації, тобто в даному випадку об'єктом захисту залишається інформація, але суб'єктами захисту вже стають наслідки для людини, суспільства і держави від дій з нею. Виходячи з цього, на думку автора, необхідно доповнити чинне законодавство поняттям «безпека інформації», під якою пропонується розуміти стан та склад інформації, а також сукупність дій, спрямованих на роботу з вмістом даних, що містяться на матеріальних носіях, внаслідок чого може бути забезпечено рівень інформаційної безпеки.

Отже забезпечення інформаційної безпеки під час війни є багатоаспектним заходом, який включає технічні, політичні та юридичні процедури, дозволені керівними органами, з метою захисту держави, суспільства та окремих осіб. Під час війни безпека інформації має пріоритет, оскільки благополуччя суспільства безпосередньо пов'язане з нею.

Наголосимо, що поняття «інформаційна безпека» та «безпека інформації» безумовно пов'язані між собою і, відповідно, термін «інформаційна безпека» є родовим для останнього. Проте в національному законодавстві України сьогодні відсутні законодавчі визначення обох категорій, тож основна увага зосереджена на проблемах захисту інформації. Таким чином дослідження інформаційної безпеки та її складових є надзвичайно актуальним та потребує подальшої наукової розробки.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 38. Ст. 160.
2. Кормич Б.А. Правові засади політики інформаційної безпеки України: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2003. 472 с.
3. Котерлін І. Б. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану у аспекті забезпечення інформаційних прав та свобод. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 1. С. 150-155.
4. Кушнір І.П. Співвідношення понять «інформаційна безпека» та «захист інформації» в діяльності Державної прикордонної служби України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2018 № 35 том 1. С. 81-84.
5. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навчальний посібник / В. Ліпкан, Ю. Максименко, В. Желіховський. К. : КНТ, 2006. 280 с.
6. Максименко Ю.Є. Теоретико-правові засади забезпечення інформаційної безпеки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень». Київ, 2007. 22 с.
7. Наливайко Л.Р. Державний лад України: поняття, система, гарантії : дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2010. 535 с.
8. Наливайко Л.Р. Інформаційна безпека та інформаційна політика в Україні: конституційно-правовий аспект. *Вісник Запорізького державного університету*. 2003. Том 1. С. 60-65.
9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
10. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII (зі змінами та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31, ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

Наталія Стукало,

здобувач наукового ступеня
доктора філософії кафедри
цивільно-правових дисциплін

Науковий керівник –

к.ю.н., доц. **Леся Шаповал,**
*(Національна академія
внутрішніх справ, м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ЗАКРІПЛЕННЯ У ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ПОНЯТТЯ ЛІКАРСЬКОЇ ПОМИЛКИ

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, щоденно в Україні внаслідок лікарських помилок втрачають життя 5-7 пацієнтів, а 25-30 осіб стають інвалідами, хоча офіційних статистичних даних про це немає. Крім